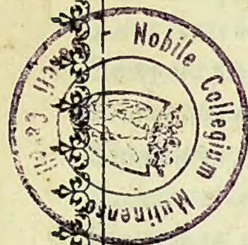
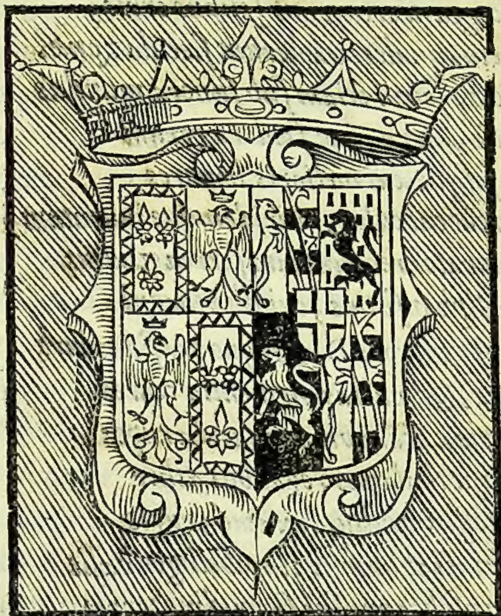
IN NVPTIIS SERENISS. DD. D. ALPHONSI ESTENSIS. ET INFANTAE D. ISABELLAE DE SABAVDIA.

LVDOVICI SCAPINELLI MVTINENSIS CARMEN.

MVTINÆ.

Apud Iulianum Cassianum. 1608. *Sup. Permissu.*

Hæbe pater, sacrũ æterno cui lumine crinẽ
Fœcũdi cingunt radij, qui semina rerum
Spargis, & inuicto reparas labẽtia motu
Sæcula: nunc læto surgat lux cõcolor orbi
Felices testata toros; ignemque beatæ
Lucis anhelet equus, primæuaque lumina fausto
Parturiens Aurora sinu cõcepta secundet
Auguria, & magnas celebrent sua tempora tedas.
Quales, vt perhibent, primis vernantia cunis
Viderunt elementa dies, nutritaque blandis
Semina vix geniti creuerunt solibus orbis,
Nec vaga inæquales variarunt sæcula zonæ.
Nunc suprema senex etiam sub funera mundus
Eripitur fatis, æternaque fœdera rerum
Eludit, lapsosque æui melioris honores
Jam nitido reuocat cultu, viridemque iuuentam,
Oraque in auratos redeunt iam ferrea vultus
Connubijs Alphonse tuis, cui filia magni
Coniuncta est generosa Ducis, quo præside muri
Fertilis Italiæ, & nullas metuentia vires
Temporis alpinæ stant propugnacula rupes.
Conscius arrisit thalamis regalibus æther
Gaudia confessus vultu, laxataq; rugis
Vere nouo se iactat humus: iam belliger hæsit
Hebrus, & insolita pressus formidine torpet
Indocilis stagnare liquor, casuque propinquo
Celsa Semiramiæ tremuere cacumina molis.
Scilicet hæc duris extrema laboribus ætas

Voluitur

Voluitur, hęc ſęuis præſcribitur vltima bellis
Meta, & promiſſam fatali exhauſta labore
Stamina duxerunt mortalibus aurea pacem.
Idcirco indomito fatalia nomina Thraci
Iunxerunt ſuperi, quorum domus vtraq́ue dextro
Numine barbaricas olim domitura ſecures
Tela parent, ſociasq́; manus, utq́; auſpice cælo
Vindicibus ſchyticum pacarint claſſibus æquor
Tempora Idumæis nectant vitricia palmis,
Obſcæniſq́ pias adimant cultoribus arces.
Tunc ferri langueſcet amor, ſudataq́ue longo
Tempore pax veniet, tandemq́; inſana reſident
Prælia, nec manibus demens ruet ira cruentis.
Tum natos, ſerumq́ genus ſua cura manebit:
Tollere reliquias, priſcæq́; latentia fraudis
Flagitia, & reſides palmæ ſubtexere lauros
Queis ſtudium, patriamq́; armis defendere pacem,
Otiaq́ue oblito ſaturnia reddere mundo.
Talia fata ſuis cum ſtare audiſſet alumnis
Magna parens Mutina, & tedis regalibus auctum
Nomen Ateſtinum domito liuore vagari
Transorbis, Phœbiq́; uias, quà nulla priorum
Gloria feciſſet paribus veſtigia plantis:
Se quoq́; in antiquam faciem, moresq́ue uetuſtos
Reſtitui, & tantis dominorum animata trophæis
Mortua primæuæ monumenta reſurgere laudis,
Gratatur reducem longo poſt tempore famam,
Et titulis animoſa nouis, lapſamq́; reformat
Effigiem, ſpretumq́; decus, pigraq́; caducus

Segnitie redit orIs honos: sine lege vagantes
Comprimit, & certa damnat statione capillos;
E[illegible]at, & veteres testantia dona triumphos,
Et vatum immortale decus, vigilataq; sacris
Præmia carminibus, matri quibus æmula Romæ
Certat, & æquæuum natis transmittit honorem.
Ora rigor placidus decorat, tutusq; verenda
Maiestate pudor: Troiana per agmina qualis
Thermodoontiaca fertur bacchata securi
Pentesilea feras acies, infestaq; signa
Præcipiti uertisse fuga, sed fortior arma
Exercet, plagisque vomit grauioribus iras,
Siue sagittiferos Mutina inuasisse Gelonos,
Siue alio populos agitare sub axe iacentes
Maluit, atque illi superum defensa fauore
Laurus in ęternas uiret inuidiosa coronas,
Longęuamq; comis nutrit victricibus umbram.
Quam neq; brumales lædunt vrentia siluas
Frigora, nec Boreæ uires, nec vulnera sæui
Solis, vbi Icarijs feruens latratibus arua
Sauciat, & findit sitientes Sirius agros.
At nunc emeritos tenebris squalentibus enses
Abdidit, atq; auras trahit alma in pace serenas,
Securumq; agitat placidis sub legibus æuum;
Compositis Ianum Cæsar cui motibus alter,
Et belli rigidas duris compagibus ædes
Claudit, & æternis compescit bella catenis,
Æternoq; fremit damnatus carcere terror.
Ipsa artes Phœbi varias, pacisque laborem

Bellica

Bellica felici meditatur carmina plectro.
Cui, dum mansuris condit spirantia chartis
Virtutis monumenta suæ, propriaq; perennat
Arte, Padus natos ad carmina mittit olores
Flumine vicino, socioq; inseruit honori.
Ergo regalis serum conquesta maritæ
Aduentum, ignauoq; dies procedere curru,
Incusatq; moras, animumq; per omnia versat
Consilia, ut longos fugiat superare uiarum
Circuitus, pluuiæq; pati dispendia brumæ.
Atq; ubi certa uagam tenuit sententia mentem,
Ad subitum sese aptat iter: non illa comanti
Vel galea crines onerat, uel cuspide dextram,
Sed placidæ cultumq; refert, habitumq; Mineruæ
Regales induta sinus, Tyrioq; ueneno
Ardet, & undanti tardat uestigia palla:
Aurea cui mordent exertam cingula mammam:
Tum teretes gemmis digitos, sceptriq; moratur
Robustas grauitate manus, componit euntem
Maiestas, gressusque mouet furtiua decoros.
Et licet innocuam prætendant omnia pacem,
Bella tamen spirat facies, & bellica fortem
Turba Deam sequitur placidis immixta ministris.
Illi sanguineis oculos infecta rubentes
Ignibus Ira comes, Roburq; adamante perenni
Armatum, memoriq; furens Vindicta flagello,
Et Furor, erranti titubant cui lumina uisu
Ebria; tum cera, titulisq; animosa uetustis
Nobilitas grandæua tumet, Virtusque secundis

Plausibus

Plausibus, & uigili pallent in carmine Musæ.
Et secum niueamq; Fidem, Pacemq; gemellam
Ducunt, & sæuos frenantia iura tumultus.
Tali Diua parens comitum stipata caterua
Conscendit currum, celeriq; per aera cursu
Effugit, & rapidis offensa iugalibus aura
Stridet, & ignifero candet rota feruida motu,
Et latè ardentes ferit indignantia sulcos
Nubila, natiuisq; diem splendoribus auget.
Iamq; tenēt iuga finitimis rorantia nimbis,
Alpinasque arces, cingi quibus alma beatam
Natura Italiam dedit, & contemnere vires
Externas lætam specula despectat ab alta
Incola planiciem, & felicibus inuidet aruis.
Est locus, vnde caput vasti per viscera montis
Exerit Eridanus, perq; obuia saxa laborat,
In mareq; indomitis violentus uoluitur vndis;
Sed tenuis primo damnosas continet iras
Finibus angustis, animosq; assumit eundo,
Regalesq; acquirit opes, & viribus auctis
Iam super oppositas effusus gurgite moles
Fœcunda effreno populatur culta furore.
Huc Dea velocem declinat ab æthere currum
Ipsum aditura Deum fluuij: reuerentia Diuæ
Attonitas repressit aquas, motuq; rebelli
Ad fontem rediere rei nouitate pauentes.
Talibus ipsa humiles compellat vocibus undas.
Illustres vndæ, queis lenia fata dederunt
Radere fœcundo Ausoniæ pulcherrima limo

Arua, nec hyberno tantum creuisse tumultu;
Sed vestra æterno protendere regna canali;
Humentes aperite domos, & regia vestri
Tecta mihi monstrate patris: tum spargit ab ore
In summo tremulum amne iubar, liquidosq; recessus
Splendor, arenosiq; illuminat ima profundi.
Paruit vnda Deæ, & subito discessit hiatu
In geminos curuata sinus, geminique pependit
In faciem muri; per apertas illa latebras
Intrat, & ad glauci graditur penetralia regis.
Natiuis pendet latè domus humida tophis
Speluncæ in morem: tum scabro pumice surgit
Cæruleus paries, & raris tecta lapillis
Distinguunt conchæ; madidarum strata viarum
Alga tenet, multaq; super leuis incubat umbra
Populus, horrentesque comas, ramosaq; pandit.
Brachia, perpetuoq; aulam sub tegmine condit,
Electra, & blandis lachrimat præsentia nimphis.
Hìc Dea sub magna miracula condita terra
Miratur, nullo partus fœcunda labore.
Viscera lassari, varioque tumescere fœtu,
Et vario seruire oneri, diuersaq; certo
Fœdere multiplicis dispergere semina formæ;
Tam multas facies genitarum, inimicaque rerum
Ingenia ex vno nasci pugnantia ventre,
Æternaque suos retinere propagine mores.
Hìc aurum immundo mixtum flauescere limo:
Hìc videt argentum rudibus candescere massis:
Hìc æris segetem, durique rigescere ferri,

Sulphuraque æternis furere eructata caminis,
Vnde Ætnea suo nutrire incendia possit
Vulcanus flamma nunquam pereunte labori:
Ipsam adeo grauido vacuam diffundere terram
Flumina cuncta sinu, venisque perennibus amnes
Diffluere hinc vndas auido stipendia ponto:
Euphratem, & gelidum Tanaim, septenaque Nili
Ora, (nec hic patriam tantarum celat aquarum
Ignotam superis) & belli mille triumphos
Iactantem Tiberim, cinctumque humentia lauro
Tempora, & immensis spatiantem fluctibus Istrum,
Illustresque alios, alios sine nomine fontes.
Ipsum in diuitibus vasti secessibus antri
Conspicit Eridanum; vitreis cui fulta columnis
Regia concharum Tyriis laqueata lacunis
Erecta est augusta, ingens, & plurima pendent
Per virides sensim cristalla rigentia muros.
Ipse prope vndantem latè Deus assidet vrnam,
Immortalis aquę cunabula: barba, caputque
Indigenas effundit aquas, nec vilibus vluis
Regalem, aut glauca prætexit arundine crinem,
Populeam sacro sed vertice sustinet umbram,
Et de taurina surgunt duo cornua fronte,
Immensa, & fuluo splendent adoperta metallo:
Sceptrum ingens, teneram fert ab radicibus alnum:
Dextera circumstant vndis famulantibus amnes
Finitimi, & magno prognatæ flumine Nymphæ
Purpurea antiquis variabant texta figuris,
Diuisisque operum vicibus diuersa subibant

Mune-

Munera: at artifices animare illustria signis
Dum certant monumenta manus, socioque labore
Stamina componunt ueras mentita figuras;
Aduentum sensere Deæ, telasq; reponunt
Infectas: uitreis effusa sedilibus omnis
Obuia turba ruit, surgit rex ipse, Deamque
Accipit, & dictis venientem affatur amicis.
Quæ te causa meas vltro Romana propago.
Egit adire domos? aut quæ me in fœdera poscis?
Quæ tua iussa sequor? semper tibi dedita regni
Defluit vnda mei; nec si tu Diua rogaris,
Aut cursus mutare fidem, peregrinaque culta
Abluere, antiquoq; Adriam fraudare tributo
Abnuerim, aut salsos in bella lacessere fluctus.
Illa refert: nec me fluuium rex maxime fallit
Te socio quantis crescat mea gloria rebus,
Nec tibi nostra fides studio respondet inerti:
Gentis Atestinæ cultos mihi testor honores,
Illustresque animas, quarum debetur alumna
Fama tibi; quoties pro vestro vltricia regno
Arma tuli, & galeis bibit auxiliaribus amnem
Pubes nostra tuum; neque me pro viribus unquam
Pœniteat sudasse tuis: immensa labori
Redditur, & magno duplicatur fœnore merces,
Quòd tales semper dominos ista educat vrbi
Unda meæ, quorum titulos, famamque vetustas
Victa triumphatis queritur superesse diebus.
Prodigus ecce nouis etiam mea gaudia donis
Continuas, plenoque fluit mea gloria cursu,

 Quòd

Quòd mihi felicem dominam, celebresq; Hymenæos
Regali de gente paras, & regia coniux
Ipsa sinu nutrita tuo gentilia uincit
Nomina, Atestinoque coit benè nupta marito:
Augustis genita, augustos genitura uirago,
Augustamq; aditura domum. sed gaudia cessant
Quid mea? quæ niueam mihi lucem Aurora reducet,
Pendere ut liceat regalis ad oscula dextræ,
Mirariq; oris decus, & cognoscere præsens
Syderei lumen uultus, animumque tuendo
Pascere, & obsequium cultu præsente fateri:
Nunc etiam, infestum pluuius cum fuderit imbrem
Auster, inaccessos fœdat bruma inuida callos,
Et male quadrijuges sub iniquo pondere sudant.
Quin potius liceat per te pater optime segnes
Præcipitare moras: dominis potes ipse maritis
Mansuetos offerre sinus: nunc amnis habenas
Audiat, ipse minor liquidum stagnantibus undis
Sterne iter, ipse manu labentem impelle carinam,
Et pronam facilis ferat alueus amne secundo.
Sic tibi purpurei iucundos ueris honores
Nutriat indulgens Zephirus clementibus auris,
Sic uiridi æstiuos defendat tegmine soles
Alnus, inexhaustoque fluant regnantia cursu
Flumina, & in magnum ueniat plebs cætera nomen.
Ille autem: quid prodis, ait, mea uota precando?
Hæc mihi mens fuerat: tanti ne insanus honoris
Tempora dissimulem? tibi nunc obnoxia cedant
In titulos mea sensa tuos, omnisq; feratur

Obse-

Obsequijs via trita meis, nullumq; merendi
Prætereat mihi tempus iners; sed nostra premuntur
Munera cum meritis frustra pugnantia tantis.
Hæc ait: at magnæ Nymphas regalia nuptæ
Dona iubet properare, toris genialibus aptum
Puluinar, pictoq; ardentem murice pallam.
Nec mora: cognatis pars aurum expurgat arenis,
Ast aliæ purum accipiunt, tractuq; seuero
Tenuia deducunt aptis in stamina pensis;
Arte laboratas pars auro illudere uestes
Accelerat, Tyriumq; docet squalere ruborem,
Atque antiqua refert memori monumenta labore.
Insignem nam forte Rhodum, celebrataq; pugnis
Mœnia nobilibus, nunc Thraci heu serua tyranno
Fingebant, cælata auro circum sonat unda,
Dilectamq; sinu vasto complectitur urbem;
Pulsata innumera sed canent cœrula pinu
Marmora, barbaricisq; latet sub classibus æquor
Immensum. hic subitis tormenta tonitribus ardent,
Humanoq; vides descendere fulmina iussu
Æmula cœlestis flammæ: indignata dehiscit
Unda, gemunt turres, latèq; offensa resultant
Littora, & inserpunt tremulos uibrantia fluctus
Murmura. tum ferro, telisq; horrentibus ipsæ
Stant acies, contraque ruunt, ipsamq; minantur
Vrbem excisuras. unus fatalibus armis
Jntonat Amedeus, animatque in prœlia ciues,
Et Rhodias tutatur opes: furit arduus ipse
In Thracem, salsosque infectat sanguine campos.

Ut Lupus æstiuas nullo custode per herbas
Dispersos errare greges speculatus ab alto
Improuisus adest; funduntur inertia sæuo
Per campos armenta metu, rabiemque lacessit
Prædę insanus amor. fugientia terga superbum
Vertere ductorem Nereus, & cedere pulsum
Miratur, gelidum forti tamen ore timorem
Dissimulat, mixtaque ardet pudor irritus ira.
Ecce ferox Atilam minitantem, & Caspia fundit
Agmina, & obsessis probibet succedere muris
Forestus, poscitque trucem in certamina regem,
Atque unus toties victricia signa moratur.
Forsan & Hesperijs dirum ceruicibus ille
Hostem auertisset; sed primo extinctus in æuo.
Ceu ruptus fugit per inania nubila fulgor.
Inde Rauennates immanibus occupat agros
Stragibus, & victor pugnantem Alphonsus in hostem
Fulminat: obstantes populatur flamma cateruas
Bellatrix, frangitque tenaces impetus iras
Sulphureus, nullaq; ictus vitabilis arte.
Parte alia magnus terræ regnator Iberæ
Ignotum velis peragrat felicibus æquor;
Egrediturq; polum, longoque per æquora tractu
Audaci Herculeas contemnit remige metas.
Diuisam & penitus nostro sibi subijcit orbe
Tellurem. hic alio sub sole iacentia gemmis
Littora tollit opus: miris animalia formis
Aspiceres ignota nouos errare per agros,
Ignotis magnos decurrere montibus amnes.

In pelagus, lætasque nouis frondescere siluas
Arboribus, floresque suos, sua reddere poma.
Dumque labor feruet, requiemq; inglorius odit
Nympharum, doctasque manus properata moratur
Cura operum, iussoq; exercent munere laudem,
Fatidicum referunt arguti carmen olores,
Seraq;, quæ Phœbo quondam didicere magistro,
Fata canunt, cæcaq; animos ambage morantur.
Viuite concordes animæ, quas prospera iungunt
Numina, quas placido despectant sydera vultu,
Legit Atestinæ quas quondam in semina laudis
Iuppiter, & tribuit vitiorum excindere fibras.
Tempus erit, cum nullus honos furialibus armis
Restet, & insani moriatur gloria ferri
Decolor, & vestris reuocata nepotibus olim
Floreat, & vacuam pietas colat aurea pacem,
Securumq; orbem placidis moderetur habenis.

EPI-

EPITHALAMIVM EIVSDEM.

REx fluuium Eridanus thalamos visurus beriles
Adsit, & insana murmura frenet aquæ.
Nec vireat glaucis lachrimans in crinibus alnus,
Et graue siluestri cingat honore caput.
Aurea sed lætæ veniant redimicula fronti,
Nobilibusq́; comis aurea manet aqua.
Vndaq; regalis turpe indignata tributum
In fera cæruleas bella lacessat opes.
Qualis magnificos fertur duxisse triumphos,
Et laurum humenti sustinuisse coma,
Fregit Atestino Adriacas vbi marte secures,
Addidit & dominas in sua uincla manus.
Jam tibi deducet regalem Alphonse puellam,
Et lento faciles amne parabit aquas.
Iam iubet argutos meditari carmen olores,
Et memori illustres ore referre domos.
Virtutes Alphonse tuas, famæque perennis
Munera sudato parta labore canet.
Vtque nec ignotos condant tibi littora soles,

Nec

Nec varia ignotum Cynthia currat iter.
Vtque tibi occultas liceat cognoscere uires
Naturæ, & nulla iura caduca die.
Phœbus vt æterno duodena per astra labore.
Fœcunda omni feram luce maritet humum.
Vt viuant elementa suis pereuntia bellis,
Pugna vbi perpetuæ semina pacis habet.
Vtq; tibi studium sanctos comprehendere mores,
Quà dubium & virtus carpere monstrat iter.
Neue sit insanis mens vnquam obnoxia curis,
Indignoq; adimas libera colla iugo.
Tum vero ut totum spirent tua pectora Martem,
Et tractes habili fortia tela manu,
Et ueterum properes ad magna exempla parentum,
Quaq́; patet raro semita trita pede.
Bellaque pro laribus referet pugnata Latinis,
Ante triumphales oppida ducta rotas,
Victricemq; Aquilam, Troianæ insignia gentis,
Hectoraque auctorem nominis esse tui.
Tum canet: ut virgo patrias sciat ire per artes,
Fœmineisq; suos laudibus æquet auos.
Tempora dum flauent grandes canescere curas,
Et mentem ante annos consenuisse suos.
Vtque trahat longis regalia nomina fastis,
Auctaque successu stet domus alta suo.
Qualiter ad plures fluuij patet alueus amnes,
Quò magis à primo fonte recessit aqua.
Stemmataq; Idæos iactet generosa Leones,
Digna quibus tantæ gloria gentis eat:

Stem-

Stemmata turrigeram generis testantia matrem,
Et iunctum Hispano nobile rege genus;
Hispano, natura nouos cui condidit orbes;
Cuius & in titulos astra nouella micant:
Cui maris vnda tumet, Phœbi cui serua laborant
Lumina, cui moritur, concipiturq; dies.
Nunc Alphonse vocans lætos Hymenæon ad ignes
Præparat arsuras in tua vota faces.
Sancte Hymen, casto qui fœdere iungis amantes,
Ne pereat turpi læsus amore pudor.
Hymen ades, fuluasq; toris molire catenas,
Et preme longæuo corda marita iugo.
Nulla pijs vacuam lædant contagia pacem,
Firmaq; purpureus fœdera seruet amor.
Læte Hymen, Hymenæe, Hymen, cui blanda iuuentæ
Lumina, cui tenero vernat in ore decor:
Iucundos indulge annos, certoq; tenore
Per numeros veniat prospera vita suos.
Tecum adsit placido stabilis Concordia vultu,
Et faciles risus, aptaque verba ioco.
Cana fides, ludique leues, ignaraq; fraudis
Simplicitas, choreis addita turba tuis.
Hymen ades, fœcunde Hymen, quem vita parentem
Iactat, qui steriles non sinis ire dies.
Subscrescat magno soboles numerosa parenti,
Cuius magnanimos fama reducat auos,
Longæuis superet proles laudata maritis,
Et patris auspicijs fortia bella gerant.
Gaudeat ille pios sua per vestigia natos

Nun-

